

Становище

За дисертационен труд на тема:

„Биополитическо конструиране на градското пространство (Изобретяване и усвояване на биополитически техники от индустриалния градски център до социалистическия хабитат)“

**на Момчил Христов, редовен докторант към Катедра Социология,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“**

**От проф. дсн Майя Грекова, Катедра Социология, Софийски университет
„Св. Климент Охридски“, член на научното жури**

Аз имам привилегията да съм пряк свидетел на изследователския процес, чийто резултат обсъждаме днес. Момчил Христов започна докторантурата си с изключително обемна и комплексна тема: „Биополитическо конструиране на градското пространство. София 1945-1989 г.“. Някой би определил това като недостатъчна подготвеност на докторанта, а и на научния му ръководител. Подобно заключение би било отчасти вярно. Беше ясно, че обектът е София през социалистическия период; както и че Момчил има намерение да тръгне от Фуко; аргументи и за подхода, и за обекта се съдържаха в резултатите от магистърската му теза „Планът Мусман. Биополитически акценти“. Но казвам „отчасти вярно“, защото възникналата в хода на изследователската работа конкретизация на темата като „Изобретяване и усвояване на биополитически техники от индустриалния градски център до социалистическия хабитат“, при което социалистическият период на София се появява в заключителните глави на дисертацията, убедително демонстрира подготвеността на докторанта да се справя с изследователски проблем, вместо да се придържа към първоначално заявения обект. Проблемът изискваше ограничаване. Изискваше внимателно проработване на методологическия апарат на Фуко. Изискваше

доразработването му, за да е работещ по отношение на конкретния изследователски предмет, модифициран като „градско пространство“, и едва след това да е приложим, но не към София през социалистическия период, а единствено към социалистическия хабитат в процеса на неговото конституиране в София като фокус на биополитически действия. Да се извърви подобен път и да се завърши с дисертационния труд, който оценяваме в момента, изисква отдаденост и вяност на научното изследване като такова. И Момчил го извървя.

Като първо безспорно постижение на дисертационния труд бих открила изключително прецизния анализ на ключови за изследователския проблем теоретични постановки и на като че ли между другото подхвърлени посоки в творчеството на Фуко, основаващ се не просто на доброто му познаване, а на дълбокото им промисляне от заявената изследователска перспектива. Фуко не присъства като патерица или като заявка за усвоено знание. Фуко работи в дисертационния труд, защото Момчил Христов го е конструирал като работещ инструмент.

Резултатът от този анализ – „комплексен методологически подход за изследване на биополитическите форми на регулиращ контрол“ – е приложен в историко-социологическо изследване на биополитическите техники на градското пространство, формиращи се във Франция в края на XVIII и през XIX век. Изследването се провежда чрез внимателно аналитично вглеждане в разнородни рефлексии върху различните форми на техническа намеса върху различни сегменти от града за целите на санитарния контрол над неговото население. Историко-социологическото изследване постига заложената цел: адаптира разработения подход за изследване на биополитическите форми към реалността на градското пространство, съсредоточавайки се върху проблемите на обществената хигиена и здравето на градското население, отношението между колективно здраве и морална обвързаност на индивиди и групи в градското пространство, изпъкването на хабитата като ключов санитарен залог и формите на неговото биополитизиране. В хода на провеждането си, това изследване постига още

един важен резултат: открояват се политическите и икономическите функции на биополитическия контрол върху пространството на обитаване и върху обитаващото градското пространство население.

Доразработеният и заземен в градското пространство модел на биополитическо регулиране се прилага като инструмент за изследване на „биополитическата рамка, в която се изгражда градско и жилищно пространство в условията на социалистическо строителство в България“ през 50-те и 60-те години на XX век, отново фокусирайки се върху рефлексите на хигиенисти, инженери, архитекти и урбанисти. И отново без да влизам в детайлите на проведеното историко-социологическо изследване вече в български контекст, ще подчертая две значими негови постижения: разкрити са условията на възможност за пренос-модификация на биополитически техники от една социално-политически реалност в друга, същностно различаваща се от нея; аргументирано открити са спецификите на функционирането на така пренесените-модифицирани биополитически техники за регулиране на живота на българското градско население.

Няма как да не подчертая изключителната прецизност на анализа, проведен на различни равнища в дисертационния труд. Момчил има способността да се вглежда във всеки детайл, внимателно да го оглежда, и едновременно с това да не изпуска в нито един момент вграждането на „този“ детайл в цялостната реконструктивна работа, която провежда.

Авторефератът коректно представя логиката и съдържанието на дисертационния труд. Изведените в неговия край *Приноси* изключително ясно и точно открояват научните приноси на дисертационното изследване. Както свидетелства приложеният списък на *Публикации по темата на дисертационния труд*, през всички години от зачисляването си в докторантурата досега Момчил Христов е разработвал отделни проблеми от тематичната област на дисертацията си и ги е представял под формата на статии в реферирани български и чужди списания. Това е само още едно потвърждение на безспорния факт, че изследователските постижения на

Момчил Христов вече са добре познати и високо ценени от специализираната публика на социалните учени.

В качеството си на научен ръководител на докторанта не смятам за уместно тук да поставям въпроси, а бележки към текста на дисертацията нямам.

Заключение:

Като имам предвид качеството на дисертационния труд и посочените по-горе негови научни приноси, убедено препоръчвам на членовете на научното жури да вземат решение за присъждане на научната и образователна степен „доктор“ по социология на Момчил Емилов Христов.

Подпис:

София, 28.11.2013 г.